

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Іванчук С.А.

аспірант,

Донбаський державний педагогічний університет

ВИХОВАННЯ КУЛЬТУРИ СПОЖИВАННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Постійні зміни в сучасному природньому та соціальному довкіллі, обмеженість ресурсів у світі зумовлюють нестабільність економічного розвитку держави. Це потребує виховання нового покоління, здатного успішно діяти в різних життєвих ситуаціях, пристосовуватись до постійних змін в економічному житті країни, раціонально розпоряджатися благами, які надаються природою та суспільством. Означені якості залежать від рівня розвитку культури споживання, основи якої закладаються у дошкільному дитинстві.

Актуальність проблеми формування споживчої культури, підкреслюється у багатьох сучасних дослідженнях, спрямованих на вивчення навичок споживання, споживчої поведінки, особливостей економічної поведінки особистості. Зокрема, вивченню особливостей споживацької поведінки суспільства і феномена «культура споживання» були присвячені праці Н. Домбровської, Т. Кармазіної, В. Комаровської, А. Костіної Г. Ложкіна, Г. Марушевської, М. Мастинець, І. Набруско, Ю. Пачковського, О. Підлужної, Р. Савчинського та ін. Вивчення філософських джерел дозволило дійти висновку, що проблема споживання розглядається у них крізь призму людських потреб. Аналізується феномен людської потреби, зв'язок між потребами та предметами потреб, особливості споживання та виробництва предметів потреб. Перші думки з цього приводу зустрічаються у працях Платона. Згідно його позицій, споживання має соціальну спрямованість, оскільки з метою задоволення власних потреб люди змушені звертатися по допомогу до інших, об'єднуватися у спільноти, щоб сумісними зусиллями реалізувати предмети потреб одне одного.

Більш глибоке вивчення проблеми культури споживання знаходимо у працях соціологів (П. Бурдье, М. Вебер, Т. Веблен, Г. Зімел, В. Зомбарт, А. Тофлер та ін.) Об'єктом дослідження науковців були не лише зміст споживання та його вплив на життя людини, а й процеси, пов'язані з ним: залежність споживання від рівня розвитку виробництва, від соціально-економічного положення індивіда, від моди на предмети споживання; вивчення процесу споживання як показника матеріального чи духовного рівня людини; вплив споживання на форми взаємодії індивідів у соціумі; споживання як стратегія життя тощо.

У сучасних дослідженнях у галузі соціології (Н. Домбровська, Т. Кривошея, А. Максименко Г. Марушевська, М. Мастинець, І. Набруско, О. Підлужна, Г. Сорокіна та ін.), об'єктом вивчення у яких були особливості споживання українського суспільства, підкреслюється важливість набуття культури споживання з дитинства. Формування споживчої грамотності на ранніх етапах становлення особистості, сприятиме набуттю нею життєвої компетентності, сформує активну громадянську позицію, сприятиме соціальній адаптації та прояву соціальної активності. Оскільки потреби і бажання, що мотивують особистість до споживання, тісно пов'язанні з її цінностями, то значну увагу

необхідно приділяти орієнтації дітей на суспільство як суб'єкт цінностей, бачити в інших особистостях не засоби для досягнення власних цілей, а визнавати одне за одним наявність у кожного певних цілей (О. Підлужна). Таке ставлення до цінностей у майбутньому стане критерієм норм та правил поведінки особи у соціумі.

У класичній педагогіці культура споживання особистості розглядається у зв'язку з її моральним та трудовим вихованням. На їх основі у дитини виховується бережливе ставлення до речей, повага до праці людей, у результаті якої з'явилися ці речі. Формуються уявлення про необхідність робити вибір серед безлічі власних бажань, враховуючи при цьому бажання інших, спрямовувати результати власної діяльності на покращення свого життя та близьких людей, орієнтуючись на інтереси суспільства. У зв'язку із цим культура споживання розглядається як складова культури поведінки. Підкреслюється, що формування навичок культури споживання має залишитися не на рівні дотримання правил, що встановлені у світі дорослих щодо споживання, а на рівні свідомого розуміння дітьми наслідків ігнорування цих правил чи відсутності бережливого ставлення. Крім того, виховання на засадах духовності перешкоджатиме розвитку такого негативного явища як споживацтво, що зорієнтоване лише на миттєве задоволення потреби і підміняє відчуття справжнього щастя. Вирішенню означених завдань сприяє виховання таких важливих особистісних якостей як бережливість, ощадливість, економність, працьовитість, чесність тощо.

Аналіз психологічних джерел дозволив дійти висновку, що психологи, в першу чергу, підкреслюють мотиваційно-вольовий аспект процесу споживання. Культура споживання особистості розглядається через сукупність потреб та мотивів для їх досягнення. Потреба виникає на основі внутрішніх подразників та зовнішніх, які йдуть від предмета потреби чи мотиву діяльності (О. Запорожець). Тому прагнення до задоволення цієї потреби стає рушійною силою, що спонукає дитину до певних дій (Л. Виготський).

Усвідомлення власних потреб, вміння обирати серед низки власних бажань та зважувати власні потреби відповідно до потреб інших членів суспільства вимагає неабияких вольових зусиль. Тому розвиток вольових аспектів поведінки відіграє важливу роль у розвитку культури споживання особистості. Для визначення власних прагнень, Це підкреслювали у своїх працях Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін.

Висновки. Представлений аналіз соціологічно-філософських та психолого-педагогічних джерел дозволив визначити компоненти культури споживання особистості. Серед них: морально-ціннісний, мотиваційно-вольовий, соціальний, економіко-побутовий. Морально-ціннісний компонент культури споживання вказує на необхідність виховання у дітей моральних якостей, формування духовних цінностей, які допоможуть їм робити правильний вибір серед різноманіття бажань з урахуванням потреб інших людей, бережливо ставитись до предметного і соціального довкілля, уникати у власному житті споживацького ставлення до нього. Крім того, ціннісне ставлення до споживання спрямовує дитину не лише на процес споживання, а стимулює до виробництва чогось, що можуть споживати інші. Мотиваційно-вольовий компонент пов'язаний з усвідомленням дитиною власних бажань, вмінням робити оптимальний вибір, орієнтацією на вищі потреби, а не матеріальні блага. Зміст соціального компонента спрямовано на надання дітям уявлень про інших людей як суб'єктів виробництва предметів потреб і споживачів, розвиток уміння встановлювати позитивні взаємини з суб'єктами споживацьких відносин, спрямованості на соціально доцільні дії. Економіко-побутовий компонент передбачає надання дітям елементарних знань про основні економічні категорії, визначення правил споживання у соціумі, формування споживчої поведінки,

виховання якостей, що дозволяють споживати блага раціонально (ощадливість, економність, бережливість тощо).

Перспективу подальшого наукового пошуку вбачаємо у визначенні компонентів культури споживання, їх змісту для роботи з дітьми дошкільного віку.

Носкова Г.Б., Нечитайло О.В.

студенти,

Науковий керівник: **Аржанухіна С.В.**

старший викладач,

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДОШКІЛЬНИКІВ НА МУЗИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ

Головною метою сучасної дошкільної освіти в Україні є розвиток цілісної, творчої, життєво-компетентної особистості. У новій Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» одним з пріоритетів розвитку дошкільника визначено змістовна лінія «Культура», яка інтегрує у собі різні види мистецької діяльності, серед яких важливе місце займає музична творчість.

Як відомо, музика – вид мистецтва, який істотно впливає на становлення особистості у дошкільному віці. Вона збагачує почуття та уявлення дитини, сприяє розвитку емоційно-чуттєвої сфери, збагаченню власного досвіду, здійснює творчу самореалізацію дитини.

Основною проблемою, на якій акцентується увага в тезах є обґрунтування ефективності інтегрованого принципу організації музичної діяльності в ДНЗ. Метою дослідження, яке здійснила творча група наукового студентського товариства під час проходження педагогічної практики стало дослідження впливу мистецької інтеграції на розвиток і збагачення музичної культури дошкільників в процесі основних форм музичної діяльності (сприймання музики, спів, музичні рухи, гра на дитячих музичних інструментах, гра-драматизація).

Питанням виховання та навчання дошкільників засобами музичного мистецтва приділяли увагу в наукових працях відомі педагоги: Н. Ветлугіна, М. Драгоманов, Д. Кабалевський, О. Радинова, сучасні українські науковці та педагоги з дошкільного виховання А. Богуш, Н. Гавріш, Т. Науменко, Н. Рубальська, Т. Сорока, Т. Танько, А. Шевчук та ін.

На думку О. Радиної, музична культура дошкільників розглядається як специфічна субкультура визначеної соціальної групи (діти дошкільного віку), яка складається з двох компонентів: перший компонент – це індивідуальна музична культура дитини, що включає його музично-естетичну свідомість, музичні знання, вміння й навички, які сформувалися в результаті практичної музичної діяльності. Другий компонент – це твори народного и професійного музичного мистецтва, що використовуються у роботі з дітьми і різноманітні інститути, що регулюють музичну діяльність дітей та задовольняють їх потребу музичного виховання [4, с. 223]. Об'єм музичної культури суспільства, який відповідає дошкільному віку, дитина набуває з родини, через засоби масової інформації, у дошкільному закладі. Саме у дитячому садку закладаються основи музичної культури дошкільника. Музичний керівник в процесі музичної діяльності має розвинути чутливість дітей до музики, ввести їх у світ добра і краси, допомогти відкрити в музиці животворне джерело людських почуттів і переживань, виховати здатність до активної різнобічної діяльності, формувати ціннісно-